

deti régi irás német jellegű és a „râphe“ úgy mint a „nekuddâh“-k alakja után itélve, a XIV., tán a XIII. századból való. A codexnek üresen maradt utolsó három lapján több magánjegyzet áll, melynek nagy részét már alig lehet elolvasni. Az utolsóelőtti levél túlsó lapján egy tizenkét sorból álló, nem épen jó, héber költemény olvasható, melynek szerzője azt állítja, hogy ő e kéziratot befejezte és nevét az egyes soroknak kezdő- és végső betűi által megjelölte. Ezen betűk csakugyan kétszer adják e nevet: Binjâmîn bar Jehûdâh; de az irás oly rossz az egésznek írásmódja annyira tér el a sôphereknek szokásos módjától, hogy Binjâmîn valószínűleg nem a codex eredeti írójának, hanem nyilván csak annak neve, ki az említett hiányzó leveleket utólagosan pótolta.

Hogy a codex Németországban nem csak készült, hanem soká ott is volt, azt az utolsó lapon álló, már csak nehezen olvasható, két jegyzet bizonyítja. Az egyikben valakiről van szó, ki 5206-ban (1447), vasárnap, ábh-hó 23-án Erlangenben temettetett el; a másikban pedig egy Serlîn nevezetű nőről, ki szombat estén, elûl-hó 10-én 5240-ben (1481) halt meg és Ulmban lett eltemetve.

A rongált barna bőrkötésű codexnek csak régészeti becsese van.

HIRLAPIRODALMUNK 1848—49-ben.

(Ujabb adalékok.)

Közli: Idősb Szimyei József.

Csontos János úr a hazai hirlapirodalom bibliographiájának igen jó szolgálatot tett azzal, hogy a „Magyar Könyv-Szemle“ f. évi 1-ső füzetében összeállítja a Nemzeti Múzeum könyvtárában hiányzó 1848—49-ki hirlapok és folyóiratok jegyzékét, mert ez által végre meg lesz állapítható e nevezetes korszak hirlapirodalmának könyvészete.

Midőn 1865-ben a „Vasárnapi Ujság“ 43—53. számaiban közzé tettem buvárlataim eredményét, nem ismerhettem még teljesen az 1848—49-ki lapokat, részint a múzeumi könyvtár akkori rendezetlensége miatt, részint azon okból, hogy a ritkább lapokat csak később, s akkor is nagy ügygyel-bajjal szerezhettem meg, vagy legalább létezésükről akkor szerezhettem magamnak bővebb tudomást, midőn b. Apór Károly, a maros-vásárhelyi kir. tábla elnöke, közölte velem,

ezen kor nyomtatványaiban gazdag gyűjteménye jegyzékét; végül pedig a múzeumi gyűjtemény eloszlatta minden kétségemet.

Időszerűnek tartom tehát a tizenkét év óta gyűjtött adatok alapján az 1848—49-ki hirlapirodalom bibliographiáját, a mennyire ismerem, megállapítani, s egyúttal az említett cikket kiegészíteni.¹⁾

Kijelölöm én is a Nemzeti Múzeum könyvtárában hiányzó teljes példányokat, vagy egyes számokat; hogy ezen legelső nemzeti intézetünk birja legalább összes 1848—49-ki nyomtatott emlékeink gyűjteményét, a mi csak úgy lehetséges, ha egyesek teljes vagy csonka hirlappéldányaikat vagy az egyes számokat beküldik, illetőleg megvételre följánlják.

Mielőtt tárgyamra térnék, az 1848—49-ki lapok elterjedéséről és elpusztulásáról akarok egyet-mást bevezetésképen elmondani.

A márcziusi napok után, midőn szépirodalmi és szakfolyóirataink elhallgattak, és helyettük röpívek és a politikai lapok gomba módra teremtek, az utóbbiak előfizetőinek száma természetesen nagyon szaporodott. A közügyek iránti érdeklődés ekkor oly nagy volt, hogy nemcsak az első rendű lapok állhattak fenn és haladhattak biztosan, hanem a kisebb hirlapok is hónapokig fönálltak, s később is nem annyira az előfizetők vagy vevők hiányában buktak meg, mint inkább a biztosíték le nem fizetése miatti betiltás következtében. Míg 1842. novemberben a magyar lapok 9551 példányban küldettek szét a pesti postán, 1848. decemberben 19,478 példány küldetett innen vidékre. A hirlapok terjedését elősegítette a posták többszörös közlekedése, s a nálunk szokatlan terjesztési mód, t. i. a főbb hirlapok kivételével, utczán áruló fiúk kínálgatták a lapok egyes számait; a főváros utczái viszhangoztak ekkor a „vegyenek friss Márcziust!“ vagy „tessék Népelem!“, „Opposition!“ kiáltásoktól. Volt is akkor kelete a lapoknak, mert ha érdekes dolgokat tárgyaltak, nem ritkán kétszer, háromszor is utánnyomattak.

Az ellenségeskedéseknek nagyobb mérvben való megkezdése a hirlapok terjesztésére nyomasztólag hatott; így már az 1848. év végén

¹⁾ Megjegyzendő, hogy a „Vasárnapi Ujság“-ban közlött dolgozatomban irodalom-történeti szempontból tárgyaltam a lapokat, itt azonban csak bibliographiailag ismertetem őket. Jelen közlemény tehát nem bővebb kidolgozása annak, mert ez csak könyvészeti adatokban gazdagabb, s kritikáját nem tartalmazza a lapoknak.

a fővárosi lapok alig jutottak rendesen Erdélybe, és viszont; innen van, hogy ott ritkák a novemberi és deczemberi számok, nálunk pedig az erdélyi lapok többnyire csonkán vannak meg. Az ily rendelkezések aztán apasztották az előfizetők számát s ezzel a hirlapok példányszámait is.

Míg az 1848-diki lapok nem ritkák gyűjteményeinkben, az 1849-dikiek már igen gyéren és hiányosan vannak meg. De ez nem is csoda, mert azok igen mostoha idők voltak a hirlapokra nézve. A lapok többnyire, a sajtóval együtt, városról városra kényszerültek vándorolni, és a közlekedés gyakori megszakadásával igen szűk körre voltak szorítva, s így nem is igen terjedhettek. Voltak lapok, melyek a város határán túl alig mehettek, sőt ott sem lehetett állandó előfizetőkre számítani, így a Komáromi Értesítő és Komáromi Lapok számonként árultattak. Más vidékeken ismét több heti szám csomagokban küldetett szét s nem ritkán így is vezett el egyszerre az egész küldemény. Innen van az, hogy p. o. a Közlöny szegedi és aradi számai oly ritkák. Ha a közlekedés biztos volt is, a közlekedési eszközök hiányossága és a posták rendetlensége sok panaszra adott okot; nem csoda tehát, ha mi komáromiak május és június hónapokban se kaptuk rendesen a debreczeni és budapesti lapokat. A mit megszerezhetett valaki, azt mohón olvasta, közölte mással és lehetőleg terjesztette, a nélkül, hogy a lapok megőrzésére és gyűjtésére gondolt volna úgy, mint a hogy most gondozzuk a lapokat. Jelen békés viszonyaink közt is mily fáradtságba és utánjárásba kerül lapjainknak teljessé tétele és megőrzése; elgondolhatjuk tehát az akkori viszonyokat tekintve, mily sisyphusi munka lehetett csak egy hirlapnak is összes számait megszerezni, hát még azután megőrizni.

Erre következett a rémuralom kora. — Ha a Közlöny vagy más forradalmi lapnak egy számát megtalálták, az elég volt arra, a gyanúba vett vagy feladott egyénnél, hogy hadi törvényszék elé állítsák és hónapokig vizsgálati fogságban tartásák. — A csendőrök fegyverek vagy titkos dohány után kutatván, nem ritkán bukkantak 1848—49-ki lapokra, s ezeket természetesen elpusztították, birtokosukat pedig megbüntették. Másokat az ily hírek természetesen megrémítettek s ők önszántókból semmisítették meg az 1848—49-ki írott és nyomtatott emlékeket. Csak évtizedek múlva kerültek elő a rég feledett és jól elrejtett lapok az utókor számára. Mily cse-

kély lehet azonban ezek száma, megítélhetjük abból, hogy jelenleg a Közlönyből meglevő teljes példányok számát alig tehetjük tizre; némely lapok, mint a „Komáromi Értesítő“ és „Komáromi Lapok“ alig vannak meg egy-két példányban. Komáromban, hol a két lap megjelent, tiz évi szorgos kutatásom daczára sem tudtam egy-egy teljes példányt összeállítani. Még az ötvenes években a kiadónak, Szigler Mihály nyomdásznak, volt mindkettőből teljes példánya, de ezt, a mint ő beszélte, az akkori megyei főnök valami ürügy alatt bekérte és a tulajdonos szeme láttára akandalló tűzébe dobta.

Ezen pusztítási düh nem csak a politikai lapokra terjedt ki, hanem oly kis hirdetési lapra is, mint a „Nagyvárad-Debreczeni Értesítő“, oly annyira, hogy nemcsak a Nemzeti Múzeumunkban nincs belőle egy szám is, hanem miként legújabbán értesültem, még Debreczenben se lehetne egy teljes példányát összeállítani.

Úgy hiszszük, nem fölösleges számba vennünk, mit bírnak, s mi pusztult el azon nevezetes időből. De ez nem elég; a mink van, azt meg is kell őriznünk, és a magánosok, kik egy vagy más ily nemzeti ereklye birtokában vannak, nagy szolgálatot tesznek a közügynek, ha oly helyre juttatják, a hol fönmaradásuk biztosítva van — s ez a Nemzeti Múzeum.

1848- és 49-ben megjelent hirlapok és folyóiratok.

Magyar nyelven:

1. **Ábrázolt Folyóirat.** (Kassa.) Szerk. és kiadta Werfer Károly. Nyom. a kiadó nyomdájában. Megjelent minden szombat 4-r. három hasábos íven, a szövegbe nyomott fametszetű rajzokkal és encyclopaedikus tartalommal. Ára fél évre helyben 6 frt, postán küldve 7 frt 12 kr. p. p. 1848. jan. 1—márcz. 18. = 12 szám. Címét a 13. számmal „Képes Ujság“-ra változtatta. (A M. Nemzeti Múzeum könyvtárában csak öt szám van meg.)

2. **Alföldi Hirlap.** (Debreczen.) Szerkesztették Telegdi László (írói nevén Csatári Ottó) és Szanka József, kiadta Telegdi Lajos. Nyom. a város nyomdájában. Megjelent vasárnap és szerdán kisívrét egy íven politikai tartalommal. Ára fél évre helyben 2 frt 40 kr., vidéken 3 frt 30 kr. p. p. 1849. apr. 1-től, midőn háromszor jelent meg hetenként, ára 3 frt, illetőleg 3 frt 50 kr-ra, négyszeri küldéssel 4 frt 50 kr-ra emeltetett. 1848. jul. 2—decz. 31. =

53 szám 210 l. Ekkor 1500 előfizetője volt. 1849. jan. 3—jun. 28. = 67 szám. (A N. Múzeum könyvtárában az 1848-ki évfolyamból hiányzanak: 5, 26, 33. s az 1849-kiből: 2—4, 8, 14—37, 40, 51, 55—67. számok.)

3. Alföldi Csata k. (Szeged.) Szerk. Szabó Mihály. Nyomt. Grün János. Megjelent 1848-ban füzetekben. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

4. Arad. (Arad.) Szerk. Bangó Pető. Politikai hetilap. Megindult 1848. jul. 1-én és járt azon év végeig. (A Nemzeti Múzeum könyvtárában nincs meg.)

5. Aradi Hirdető. (Arad.) Szerk. és kiadta Sveszter Ferencz. Nyomt. Beiche József. Megjelent szombaton 4-r. egy íven. Ára fél évre helyben 1 frt 26 kr., postán 2 frt p. p. 1848. jan. 1—decz. 30. = 53 szám. 302 l. 1849. jan. 6—jun. 30. = 26 szám. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik az 1848. folyamból az első 12 szám, 1849-ki folyam egészen.)

6. Az ausztriai birodalmat illető közönséges birodalmi törvény- és kormánylap. (Budapest.) Megjelent időhöz nem kötött számokban magyar és német szöveggel 4-edrétben. 1849. nov. 1—decz. 31. = 10 szám. VII és 83 lap a magyar szöveg, ugyanannyi a német.

7. Brassói Lap. (Brassó.) Szerk. Weszely Károly, kiadta és nyomatta Gött János. Megjelent hétfőn és csütörtökön kis 4-rét fél íven, néha egy íven is. Politikai czikkeket és híreket közölt. Ára fél évre 2 frt 30 kr. p. p. 1849. april 16—jun. 18. = 19 szám. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik az 1, 2, 4, 11—19. szám.)

8. Budapesti Divatlap. (Budapest.) Szerk. és kiadta Vahot Imre. Nyomt. Eisenfels Rudolf. Megjelent hetenként 4-r. egy íven. Ára a „Nemzetör“ melléklappal félévre helyben 5 frt, vidéken 6 frt p. p. 1848. jul. 5-én a „Pesti Divatlap“-ból alakult át és járt decz. 24-ig = 25 szám 400 hasáb.

9. Budapesti Hiradó. (Pozsony és Budapest.) Szerk. Szenvey József, márcz. 18-tól Vida Károly, ki jun. 16-tól a lap kiadója is lett. Kiadta és nyomatta Landerer és Heckenast. Megjelent hetenként hatszor. 1848 első felében Pozsonyban kisívrét egy íven és ekkor az egyetemi könyvnyomdában nyomtatott; július 1-től Budapesten. Ára fél évre Pozsonyban és Pesten 7 frt, postán kétszer küldve 8 frt, hatszor 9 frt 12 kr. 1848. jan. 1—jul. 15. = 723—

888 szám, ezzel megszűnt és lett belőle „Figyelmező.“ (A N. Múzeum könyvtárában hiányzanak a jul. 1—15. számok.)

10. Charivari-Dongó. (Budapest.) Szerk. Lauka Gusztáv, kiadta és nyomatta Lukács László. Megjelent szerdán és szombaton kisírvét egy íven, egy lapot elfoglaló könyomatú képpel. Ára 3 óra helyben 3 frt, vidékre 3 frt p. p. 1848. jun. 15. (mutatv. sz.) ez nyom. az egyetemi nyomdában, jul. 1—sept. 21. = 25 rendes és egy mutatvány szám 100 lap. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik a 24. és 25. szám.)

11. Csiki Gyuta c s. (Csik-Szereda.) Megjelent 1849. jun. hóban mint a „Hadi Lap“ melléklapja 1—3. szám 8-r. negyed íven. Írta Simó Mózsza, nyomatott a csik-somlói zárda betűivel. Tüzéri dolgokkal foglalkozott, különösen a puskapor készítését tárgyalta tüzetesen. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

12. Debreczeni Lapok. (Debreczen.) Kiadta Madarász József. Nyom. a Kolozsvárról ideiglenesen Debreczenbe áttett nyomdában. Megjelent kedden, esütörtökön és szombaton 4-r. fél íven. Egy számnak ára 3 kr. p. p. Keletkezett 1849. febr. 27-én, márcz. 13-án jelent meg a 7., april 4 én a 9. (utolsó) száma. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

13. Debreczen-N.-Várad i Ért esít ő. (Debreczen.) Szerk. és kiadta Balla Károly. Nyom. a város könyvnyomdájában. Megjelent hetenként egyszer vasárnap és négyszer rendkívül az országos vásár szerdán kis 4-r. fél íven. Ára egész évre helyben 5 frt 25 kr., vidékre 6 frt 30 kr. p. p. 1848. jan. 2—decz. 31. = 57 szám. 1849. jan. 7—decz. 30. = 56 szám. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

14. Egyházi Literat urai Lap. (Budapest.) Szerk. és kiadta Somogyi Károly. Nyomt. Beimel József. Megjelent hetenként egy szám 4-r. fél íven mint a „Religio és Nevelés“ melléklapja; május hóban egy, júniusban két száma jelent meg. 1848. jan. 2—jun. 25. = 20 szám 80 l. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

15. Életképek. (Budapest.) Szerk. Jókai Mór, april 30-tól Petőfi Sándor lett társ-szerkesztő. Kiadták és nyomatták Landerer és Heckenast. Megjelent hetenként egyszer 8-r. két íven színes borítékban. Ára fél évre helyben 5 frt, postán 6 frt p. p.; az év végén szétküldetett a pesti postán 432 példány. 1848. jan. 2—jun. 25. = 28 szám 832 l., jul. 2—decz. 31. = 27 szám 864 lap.

16. Ellenőr. (Kolozsvár.) Szerk. Kővári László, jul. 23-tól Dózsa Dániel. Kiadta Tilts János; nyomtatott a főtanoda betűivel. Megjelent hetenként négyszer kisívrét egy íven, az utolsó két szám fél íven. Ára fél évre helyben 5 frt, postán küldve 5 frt 24 kr. p. p. 1848. május 2—nov. 14. = 111 szám 436 lap.

17. Erdélyi Hiradó. (Kolozsvár.) Szerk., kiadta és nyomatta Méhes Sámuel, május 16-tól Ocsvay Ferencz. Megjelent kedden és pénteken ívrét egy íven. Ára félévre helyben 5 frt 36 kr., postán 6 frt. 1848. jan. 1—máj. 30. = 314—374 számok. Ezzel megszűnt és lett belőle „Kolozsvári Hiradó“ (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

18. Erdélyi Protestáns Egyházi Beszédék Tára. (Kolozsvár.) Szerk. Szász Károly Demeter Sámuellel. Kiadta Tilts János. 1848-ban megjelent a 2. (utolsó) füzet. Ára 48 kr. p. p. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

19. Esti Lapok. (Debreczen és Budapest.) Szerk. és kiadta Jókai Mór. Nyom. Debreczen város könyvnyomdájában, junius 4-től Landerer és Heckenastnál Pesten. Megjelent hetenként hatszor 4-r. fél íven. Ára fél évre helyben 5 frt, postán 6 frt, egyes szám 3 kr. p. p. 1849. febr. 22—máj. 31. = 83 szám; az 54. és 55. számonkon a cím „Pesti Lapok“, de ez sajtó-hiba; jun. 4—jul. 7. = 26 szám. (A N. Múzeum könyvtárában az 5, 78. debreczeni; 1, 3, 4, 7, 16, 24—26. pesti számok nincsenek meg.)

20. Esti Lapok. (Budapest.) Szerk. Ludasi Mór, kiadta Jókai Mór. Nyomt. Landerer és Heckenast. Megjelent hetenként hatszor 4-r. fél íven. Ára 2 óra 2 frt 40 kr., egyes szám 3 kr. p. p. 1849. april 30—május 8. = 8 szám. Egy időben jelent meg a debreczeni „Esti Lapok“-kal. (A N. Múzeumban nincsenek meg az 1, 2, 5. számok.)

21. Figyelmező. (Budapest és Pozsony.) Szerk. és kiadta Vida Károly. Nyomt. Pesten Kozma Vazul, Pozsonyban Schmid Ferencz és 1849 végén Budán az egyetemi nyomda. Megjelent hétfőt kivéve mindennap Pesten ívrét egy íven, Pozsonyban kis 4-r. fél íven. Ára fél évre helyben 7 frt, postán hatszor küldve 8 frt, kevesebbszer 7 frt 12 kr., egyes szám 4 kr. p. p. 1848. jul. 19—decz. 27. = 70 szám; ekkor 881 példányban nyomtatott. 1849. jan. 21—april 21. = 77 szám 312 lap Pesten; jul. 2—aug. 1. = 78—101 szám Pozsonyban; nov. 13—decz. 30. = 102—142 szám 566

lap Pesten. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik a 48-ki folyam egészen s a 49-kiből: 7^r—82 és 101. számok.)

22. **Forradalom.** (Budapest.) Szerk. Hatvani Imre, szerkesztőtárs Magos Ernő; nyom. Kozma Vazulnál Pesten. Megjelent 1848. decz. 29. az egyetlen mutatvány szám kisívrét egy és fél íven. Miután ebben a szerkesztők lapjuk megindítását 1849. jan. 25-ére ígérték, nem valószínű, hogy 1849 első napjaiban járt volna, mint azt a Közlöny 1849. 60^l. lapon hibásan említi.

23. **Forradalom.** (Budapest.) Magyarazza és fejtegeti Tánicsics Mihály. Nyomt. Lukács László. Megjelent ívenként 8-rétben. Egy ívnek ára 6 kr. p. p. 1849. jun. hóban 1—4 ív. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

24. **Forradalom.** Politikai röpirat. (Budapest.) Kiadta Erdélyi Arthur; nyomt. Lukács László. Megjelent 4-r. fél íven 1849. jul. 10. és 11-én. = 2 szám 8 l. a „Márciusius Tizenötödike“ alakjában. Egyes számnak ára 3 kr. p. p. Ezen két szám azért is nevezetes, mert ezen kívül akkor nem jelent még más lap Budapesten, miután július 11-én d. u. 5 órakor Wussin őrnagy katonáival a fővárost megszállta. A második számot, mint ritkaságot, a Kazinczy Gábor-féle gyűjteményben láttam. (A N. Múzeum könyvtárában a 2. szám nincs meg.)

25. **Futár.** (Budapest.) Szerk. Bajza József. Nyomt. Kozma Vazul. Megjelent nagy ívrét egy íven a „Kossuth Hirlap“-ja alakjában 1849. jul. 1. = 1 szám.

26. **Gazdasági Lapok.** (Budapest.) Szerk. és kiadta Korizmicz László. Nyomt. Kozma Vazul. Megjelent hetenként 4-r. egy íven. Ára fél évre 3 frt p. p. 1849. jan. 1—jul. 1. = 26 szám 382 hasáb. 370 példányban járt. A II. félévben szünetelt. (A Nemz. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

27. **Gyógyszerészi Hirlap.** (Nyitra.) Szerk. és kiadta Lang A. Ferencz, nyomt. Neugebauer József. Megjelent minden hó 15- és 30-án 8-r. egy íven. Ára fél évre 4 frt p. p. 1848. aug. 15—nov. 15. = 7 sz. 112 l. (A N. Múz. könyvtárában nincs meg.)

28. **Hadi Lap.** (Csik-Szereda.) Szerk. Biró Sándor százados, nyomatta a csik-somlyói zárda betűivel. Megjelent hétfőn kis 4-rét fél íven, melléklapja a „Csiki Gyutacs“ 8-adrét negyed íven. Ára május 28-tól az év végeig 2 frt. 1849. május 28—június 25. = 6 szám. — Ennyit ismerek báró Apór Károly és az er-

délyi Múzeum gyűjteményéből; minthogy azonban a kis lap június 25-iki száma homlokán ez áll: „Magos pártolásra találván lapunk Honunk lelkes fiai és Leányitól, hetenként kétszer adjuk, mikor csak a had gyakorlat engedi.“ Ebből azt lehetne következtetni, hogy még néhány száma megjelent, de épen jun. 25-én foglalta el Hasford orosz tábornok Kézdi-Vásárhelyt s a mieink Csik-Szeredára húzódtak; a jun. 27- és 28-án vívott csaták se voltak hadseregünkre szerencsésb kimenetelűek, Bem visszavonult s így valószínű, hogy ezzel a lap is megszűnt. Ezen kétszáz éves betűkkel nyomtatott különös lap, mely beltartalmát tekintve is, ritkítja párját, általánosan Bem organumának tartott s e miatt Erdélyben ép oly üldöztetésnek volt kitéve, mint nálunk a Közlöny; a csiki Ferencz-rendi barátokat pedig ezen lapért sokat kínozták, nyomdájokat is csak nagy későn tudták vissza nyerni, innen van, hogy a lapokat mind elpusztították, csakhogy a papokat kimentsék, kikhez a csikiak, mint áhítatos nép, nagyon ragaszkodnak. (A Nemz. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

29. **H a z á n k.** (Győr.) Politikai és irodalmi közlöny. Szerk. Kovács Pál, kiadta Noisser Richard, nyomt. özv. Streibig Klára. Megjelent hetenként háromszor 4-r. fél íven. Ára fél évre helyben 4 frt, postán 5 frt p. p. 1848. jan. 1—jun. 29. = 155—230 szám 617—922 l., jul. 1—aug. 10. = 18 szám 72 l.

30. **H e t i l a p.** (Budapest.) Encyclopaedicus tartalmú folyóirat, különös tekintettel a közgazdászatra, műiparra és kereskedelemre. Kiadta az iparegyesület. Szerk. Fényes Elek. Nyomt. Lukács László. Megjelent hetenként kétszer 4-r. egy íven. Ára helyben 4 frt, postán 5 frt p. p. 1848. jan. 4—apr. 28. = 33 szám 528 hasáb. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

31. **H o n d e r ű.** (Budapest.) Szépirodalmi művészeti és divatlap. Kiadta Petrichevich Horváth Lázár. Szerk. Nádaskay Lajos. Nyom. Budán az egyetem betűivel. Megjelent szombaton 4-r. két íven párisi divatképekkel. Ára fél évre helyben 5 frt, postán 6 frt 12 kr. p. p. 1848. jan. 8—apr. 2. = 13 szám 206 l.

32. **H o n é s K ü l f ö l d.** (Kolozsvár.) Szerk. Szilágyi Ferencz, nyom. a kir. lyceum betűivel. Megjelent hetenként két szám mint a „Mult és Jelen“ melléklapja 4-r. fél íven. 1848. jan. 2—máj. 9. = 37 szám 148 lap. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

33. **H o n i I r o d a l m i H i r d e t ő.** (Budapest.) Kiadták

Eggenberger J. és fia. Szerk. Eggenberger Ferdinánd. Nyomt. Trattner-Károlyi. Megjelent minden hó végén 8-r. negyed vagy fél íven. Ára egész évre 20 ezüst kr. 1848. jan.—decz. = 12 szám 47 lap. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

34. Honvéd. (Kolozsvár.) Szerk. és saját betűivel nyomatta Ocsvai Ferencz. Megjelent vasárnapot kivéve minden este 4-r. fél íven. 1849. jun. 29-től ívrét egy íven, ekkor magyar és német szöveggel, az utolsó hat szám fél íven. Ára fél évre 6 frt, egyes szám 3 kr. p. p. 1848. decz. 28—1849. aug. 14. = 197 szám 772 lap.

35. Hölgyfutár. (Budapest.) Közlöny az irodalom, társasélet, művészet és divat köréből. Tulajd. szerk. Nagy Ignác, nyomt. és kiadta Kozma Vazul. Megjelent ünnep- és vasárnapot kivéve mindennap délután. Ára négy és fél óra 4 frt 30 kr. p. p. 1849. nov. 15—decz. 31. = 39 szám 156 l.

36. Ipar és Természetbarát. (Kolozsvár.) Uj folyam. Szerk. Berde Áron. Nyomt. a k. főtanoda betűivel, okt. 16-tól a ref. collegium nyomdájában. Megjelent hetenként kétszer 4-r. fél íven mint a „Természetbarát“ folytatása. Ára fél évre a „Vasárnapi Ujság“-gal 4 frt, külön 1 frt 30 kr. p. p. 1848 jul. 2—nov. 9 = 38 szám 304 hasáb. Az utolsó számon áll a kelet nov. 5. és szám 35. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

37. Jelen. Politikai lap. (Kolozsvár.) Szerk. Szilágyi Ferencz, nyom. az ev. ref. főiskola betűivel. Megjelent hetenként kétszer mint a „Mult és Jelen“ folytatása. Ára a melléklappal együtt négy óra 3 frt. 1848. apr. 14—máj. 9. = 30—37 sz. 175—222 l. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

38. Jelenkor. (Budapest.) Szerk. Helmecezy Mihály, apr. 18-tól Királyi Pál. Nyomt. Trattner-Károlyi. Megjelent hetenként 3-szor ívrét egy íven. Ára a „Társalkodó“ melléklappal fél évre 6 frt. 1848. jan. 2—jun. 29. = 76 szám 312 l.

39. Jövő. (Budapest.) Szerk. Ábrányi Emil. Nyomt. Müller Adolf. Megjelent hetenként hatszor ívrét egy íven. Ára fél évre helyben 6 frt, vidéken hatszor küldve 7 frt. Kevesebbszer 6 frt 24 kr. p. p. 1848. decz. 1—28. = 32 szám 92 l. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

40. Kath. Iskolai Lap. (Budapest.) Oktatás és nevelés-tani folyóirat. Szerk. és kiadta Somogyi Károly. Nyom. Lukács és társa Pesten. Megjelent hetenként 4-r. másfél íven. Ára helyben 2 frt

30 kr., postán küldve 3 frt 30 kr. p. p. 1849. jan. 2—jun. 30. = 25 sz. 300 l. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

41. *Katholikus Néplap.* (Budapest.) Szerk. Fogarassy Mihály cz. püspök felügyelete alatt Szabó Imre, 1849-től Zalka János, kiadta a jó és olesó könyvkiadó társulat. Nyomt. Müller Adolf. Megjelent csütörtökön 4-r. egy íven. Ára fél évre helyben 1 frt, vidéken 1 frt 20 kr., egyes szám 3 kr. p. p. 1848. jul 6—decz. 27. = 26 szám. 1849. febr. 1—máj. 31. = 22 szám. 176 l. Ekkor megjelent belőle 1399 példány, (jun—szept. szünetelt) okt. 1—decz. 27. = 13 szám 104 l. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik az 1848. folyam és az 1849-ből a febr.—máj. havi 22 szám.)

42. *Képes Ujság.* (Kassa.) Szerk. kiadta, és nyomatta Werfer Károly. Megjelent szombaton 4-rét íven. Ára félévre helyben 6 frt, postán küldve 6 frt 24 kr. p. p. 1848. márcz. 24—decz. 30. = 13—49. sz. mint az „Ábrázolt Folyóirat“ folytatása. (A N. Múzeum könyvtárában csak a 27. szám van meg.)

43. *Kis Követ.* (Kolozsvár.) Szerk. és kiadta Szentháromsági Magyar Lajos. Nyom. a k. egyetemi (így) könyv- és könyomdájában. Megjelent hetenként 8-r. egy íven. Ára fél évre 3 frt. 1848. jan. 2—febr. 6. = 6. szám. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

44. *Kolozsvári Hetilap.* (Kolozsvár.) A „Mult és Jelen“ melléklapja. Megjelent hetenként 4-r. fél íven és hirdetések közzölt 1848. jan.—apr. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

45. *Kolozsvári Híradó.* (Kolozsvár.) Szerk., kiadta és nyomatta Oesvai Ferencz. Megjelent hetenként négyszer, ívrét egy íven. Ára fél évre helyben 5 frt 40 kr., postán küldve 6 frt 40 kr. p. p. 1848 jun. 1—nov. 10. = 94 szám. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

46. *Komáromi Értesítő.* (Komárom.) (Szerk. Mack József tüzérőrnagy) segédszerkesztő Rózsafy Mátvás, ki márcz. 12-től a szerkesztést is átvette. Nyomtatták a Szigler testvérek. Megjelent hetenként hatszor 4-r. fél íves számokban, márcz. 26—máj. 8-ig, a bombázás alatt, papiros hiánya, a hírek gyér volta és más technikai nehézségek miatt, midőn a városon kívüli mezőn rögtönzött sátorban nyomtatott, negyed íves lapokon jelent meg rendkívüli számokban, végre jul. 6-án megszűnt. Időközben többször egy vagy több napig is szünetelt. Számonként 3 kr. p. p.-ért árultatott. Ezen kis

lap bizarr hírekkel, polemiákkal van tele, de rendkívüli becsesel bír a komáromi mozgalmas és válságos időt illetőleg. 1849. jan. 9—márcz. 14 = (57 szám) márcz. 15. (mely szám aranyos betűkkel nyomtatott) — 19. = 4 szám, márcz. 26—máj. 8. = 26 rendkívüli szám, máj. 10—jul 6. = 27—73 szám 496 lap. (A N. Múzeum könyvtárában van az egyedüli teljes példány.)

47. Komáromi Lapok. (Komárom.) Szerk. Friebeisz István. Nyomtatták a Szigler testvérek. Megjelent hetenként hatszor 4-r. fél íven. Számonként 3 krért, a három utolsó szám 5 kr. p. p. árultatott; jul. 22—aug. 31-ig 1 frt 30 kr. p. p. volt előfizetési ára. 1849. jul. 11—okt. 1. = 68 szám 270 lap, aug. 5- és 12-én két rendkívüli száma jelent meg fél illetőleg negyed íven és aug. 18-án melléklet „Szinte tudomásul“ fölirattal negyed íven. Jobban volt szerkesztve mint az előbbeni, tekintélye is nagyobb volt, mert közölt hiteles hadi tudósításokat és Klapkától napi parancsokat, végül itt jelentek meg azon honvéd-tiszti kinevezések, melyek a „Közlöny“-ben már nem közöltethettek. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik a: 3, 4, 5, 8, 14, 37. és 38. szám.)

48. Kossuth Hirlapja. (Budapest.) Szerk. Bajza József. Nyomtatta Kozma Vazul. Megjelent hétfőt kivéve naponként nagy ívrét egy, gyakran másfél íven. Novemberben 5153 példányban küldetett szét. Ára fél évre helyben 8 frt, postán hatszor küldve 10 frt, kevesebbszer 9 frt p. p. 1848. jul. 1—decz. 31. = 157 sz. 682 lap.

49. Közlöny. (Budapest, Debreczen, Budapest, Szeged és Arad.) Szerk. Gyurmán Adolf, 1849 jul. 1-től Emődi Dániel. Nyom. 1848-ban és 1849 jun. 5—jul. 3. Budán az egyetemi, 1849 jan. 14—jul 29. az álladalmi nyomdában. Előfizetőinek száma 1848 végén 3000 volt. Megjelent naponként nagy ívrét egy, gyakran másfél, de olykor fél íven is, 1848-ban Budapesten, 1849 jan. 14—jun. 3. Debreczenben, jun. 5—jul. 3. Budapesten, jul. 4—12-ig szünetelt, jul. 13—jul. 29. Szegeden, jul. 30—aug. 4-ig szünetelt, aug. 5. 10 és 11-én Aradon. Ára fél évre helyben 6 frt 30 kr. postán négyszeri szétküldéssel 7 frt 12 kr. naponként 8 frt, egyes példány 6 kr. p. p. 1848. jun. 8—decz. 31. = 203 szám, szept. 25. és decz. 26. nem jelent meg, azért az ezelőtti számok két íven adattak ki, 988 lap. 1849. jan. 14—aug. 11. = 165 szám. A 8-dik szám kétszer jelent meg, egyiknek száma sokkal kisebb, a lapszámok is mások; a 147. jul. 3. rendkívüli szám csak egy nyilt rendeletet tar-

talmaz Mészáros Lázártól Dembinszkyhez. Ezen kívül Lugoson még egy száma látott napvilágot kefelevonatban, b. Apór Károly állítása szerint meg volt ez Kazinczy Gábor gyűjteményében. 604 és 6 lap. 1848. szept. 28. okt. 7. és 8-ki 110. 119. és 120 számokhoz fél-fél ív 1849. jun. 26. 151. számhoz egy ív melléklet járult.

50. Köz társasági Lapok. (Budapest.) Szerk. Birányi Ákos. Nyomt. Müller Adolf. 30 számnak előfizetési ára 48 kr. volt p. p. Megjelent időhöz nem kötve fontosabb napi hírek közlésével valahányszor ilyenek előfordultak, kis 4-r. fél íven. 1848. okt. 11—nov. = 12 szám 46 lap.

51. Köz ügy véd. (Budapest.) Emberbaráti egyesület-alakító jótékonycélú néplap. Szerk. Jóna Ferencz, kiadták Müller A. és Sütő József. Nyomt. Trattner-Károlyi. Megjelent kedden és pénteken 4-r. egy íves számokban. Ára negyed évre 2 frt 30 kr. p. p. 1848. máj. 2—19. = 6 szám 50 lap.

52. Magyar Académiai Értesítő. (Budapest.) Szerk. Toldy Ferencz titoknok. Megjelent az akadémiai szünidő kivételével minden hó 10-én egy szám 8-rétben. Nyom. Budán az egyetemi nyomdában. Ára 2 frt p. p. 1848. VIII. évf. jan.—márcz. = 3. szám — 79 lap. A „M. Acad. Értesítő“. „A m. tud. Akadémia 1848. jan. 10—máj. 8. üléseiről“ címmel a „Társalkodó“. 1848 5—22. számaiban is lenyomatott. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

53. Magyar Gazda. (Budapest.) Mező- és nemzetgazdasági s műipari érdekek közlönye. A m. gazd. egyesület pártfogása alatt szerkeszti és kiadja Török János. Nyom. Beimelnél, apr. 12-től Lukács Lászlónál, máj. 7-től Landerer és Heckenastnál, jul. 6-tól az egyetemi nyomdában. Megjelent hetenként kétszer 4-r. egy íven. Ára fél évre 5 frt p. p. 1848. VIII. évf. jan. 5—jun. 30. = 57 szám 684 hasáb, jul. 6—szept. 21. és decz. 7. = 23 szám 274 hasáb, okt. és nov. hóban szünetelt. 1848. végén szétküldetett belőle a pesti postán 430 példány. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik az I. fél év 3, 30, 31, 35, 36, 56. II. fél év 9, 11, 18, 22, és 23. számok.)

54. Magyar Hir lap. (Budapest.) Szerk. Szilágyi Ferencz. Kiadta és nyomatta Kozma Vazul. Megjelent hetenként hatszor ív-rét egy íven. Ára fél évre helyben 6 frt, vidéken 7 frt 30 kr. p. p. 1849. nov. 15—decz. 30. = 39 szám 160 lap.

55. Magyar Őr. (Budapest.) Katholikus politikai lap. Szerk.

Nagy Pál. Megjelent négyszer. 1849. jan. 29—márcz. közepéig, ekkor betiltatott. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

56. Márczius Tizenötödike. (Budapest.) Szerk. 1848-ban Pálfi Albert, 1849. april 25—jun. 6-ig Gaal József, jun. 7-től ismét Pálfi Albert. Kiadó-tulajdonos Lukács László. Nyom. Beimelnél, jun. 21-től Lukács Lászlónál. Megjelent hetenként hatszor 4-r. fél íven apr. 12-től nagyobb alakban. Ára fél évre helyben 5 frt, vidéken 6 frt, egyes szám 3 kr. p. p. 1848. végén 733 példány küldetett szét a pesti postán. 1848. márcz. 19—decz. 30 = 247 szám 992 l. 1849. jan. 2—4. apr. 24—jul. 6. = 67 szám 268 lap.

57. Márczius Tizenötödike. (Debreczen.) Szerk. Pálfi Albert és Csernaton, a 8. számtól Pálfi egyedül. Nyom. a Kolozsvárról ideiglenesen Debreczenbe áttett nyomdában. Megjelent hetenként hatszor kis 4-r. fél íven. Ára febr. 14-től június utóljáig helyben 4 frt, vidéken 5 frt, egyes szám 3 kr. p. p. 1849 első felében 1115 volt az előfizetők száma. 1849. febr. 14—máj. 31 = 1—44. 46—92 szám 360 lap, a 45-ik szám nem jelent meg, apr. 24-től máj. 31-ig két „Márczius Tizenötödike“ járt t. i. Pesten és Debreczenben. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzanak: 1—5, 7, 8, 11—17, 25, 45, 74, 77, 79, 84, 86, 87. és 88. számok.)

58. Miskolczi Értesítő. (Miskolcz.) Szerk. Okruczky Aurel. Nyom. Tóth Lajos. Megjelent hetenként egyszer 4-r. fél íven. 1848. decz. 23-tól míg a táborozás a vidéken tartott, hogy a rendeletek és napi parancsok benne gyorsan közöltessenek, naponként adatott ki. Ára helyben fél évre 30 kr, postán 1 frt 30 kr. p. p. 1848. VIII. évf. jan. 1—decz. 31. = 57 szám. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

59. Mult és Jelen. Erdélyi Hirlap. (Kolozsvár.) Szerk. Szilágyi Ferencz. Nyom. az evang. reform. főiskola betűivel. Megjelent hetenként kétszer kis ívrét egy és fél íven. Ára a „Kolozsvári Hetilap“ és „Hon és Külföld“ melléklapokkal fél évre 6 frt. 1848. VIII. évf. jan. 2—april 11. = 29 szám 174 lap, czimét „Jelen“-re változtatta. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

60. Munkások Ujsága. (Budapest.) Szerk. és kiadta Tánicsics Mihály. Nyom Budán az egyetemi nyomdában, máj. 21-től Tánicsics saját betűivel, jul. 16-tól Kozma Vazulnál, decz. 5-től Lukács és társnál. Megjelent hetenként egyszer 8-r. egy íven, aug. 10-től hetenként kétszer 4-r. fél íven. Ára fél évre 2 frt, egyes

szám 4 kr. p. p. 1848. april 2—szept. 24. = 33 szám 424 lap, szept. 29—decz. 29. = 26 szám 108 lap. Szétküldetett belőle decz. végén 538 példány. (A N. M. könyvtárában igen csonkán van meg.)

61. **Nemzeti Politikai hirlap.** (Budapest.) Szerk. Illucz Oláh János, kiadta Kultsár István özvegye. Nyom. Lukácsnál. Megjelent hetenként négyszer ívrét egy íven mint a „Nemzeti Ujság“ folytatása. Ára fél évre helyben 5 frt, postán kétszer küldve 6 frt 24 kr., négyszer 7 frt 12 kr. 1848. máj. 2—decz. 31. = 199 szám 786 lap. A pesti postán deczember végén szétküldetett belőle 795 példány.

62. **Nemzeti Ujság.** (Budapest.) Liptay Sándor vezetése mellett szerk. Illucz Oláh János. Nyomt. Trattner-Károlyi. Megjelent hetenként négyszer. Ára fel évre helyben 5 frt, postán kétszer küldve 6 frt 24 kr., négyszer 7 frt 12 kr. 1848. XLII. évf. jan. 2—apr. 30. = 618—687 szám 853—1259 lap; czímét „Nemzeti“-re változtatta. A N. U. volt az első magyar hírlap, mely censura nélkül jelent meg s ekkor pár óra alatt elkelt belőle 800 példány. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

63. **Nemzetőr.** (Budapest.) A „Budapesti Divatlap“ melléklapja. Kiadta és szerk. Vahot Imre, nyom. Eisenfels Rudolf. Megjelent hetenként egyszer 4-r. egy íven. 1848. jul. 5—decz. 21. = 25 szám 400 hasáb. Deczemberben szétküldetett belőle 595 példány. 1849. elején egy száma jelent meg, melyet még eddig nem láttam. (A N. Múzeum könyvtárában ezen utolsó szám nincs meg.)

64. **Nép Barátja.** (Budapest, Debreczen.) Szerk. és kiadta Vas Gereben (Radákovics József) szerkesztőtárs Arany János 1849. márcz. 9-ig. Nyomt. Beimel József, 1848. jul. 4-től Kozma Vazul. 1849. jan. 16—apr. 28-ig Debreczenben a város nyomdájában, máj. 6—jun. 30. nyomt. Kozma Vazul, kiadta Magyar Mihály. Megjelent hetenként kis 4-r. egy íven. Ára egész évre 7 frt 30 kr. bankóban, juniustól decz. végeig öt ezüst huszas. 1849-ben fél évre 5 bankó forint. 1848. jun. 4—decz. 24. = 30 szám 484 hasáb. 1849. jan. 16—jun. 30. = 24 szám 384 hasáb. 1848 végén a pesti postán szétküldetett belőle 2710 példány. (A N. Múzeum könyvtárában az 1849-ki folyamból hiányzik az 1, 4, 5. és 22. szám.)

65. **Nép-Elem.** (Budapest.) Kiadták és szerkesztették Madarász László és Madarász József, jul. 8-tól szerkesztőtársak lettek Mérei Mór és Rosty Zsigmond, utóbbi jul. 28-ig; a lap czímét ekkor

„Népelem Radicallap“-ra változtatta. Nyomt. Lukács László. Megjelent hetenként hatszor ívrét egy íven. Ára fél évre 6 frt, vidékre hatszor küldve 8 frt, kevesebbszer 7 frt 12 kr., egyes szám 4 kr. p. p. 1848. jul. 1—szept. 23. = 71 szám 288 lap. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik az első 12 szám.)

66. Nevelési Emléklapok. (Budapest.) Folytatva szerk. és kiadta dr. Tavasi Lajos. Nyomt. Trattner-Károlyi. Megjelent 1848-ban az 5-ik és 6-ik füzet, husvét első napján és szeptember végén. 8-r. XIV, 208; XVI, 120 lap. Egyes füzet ára 50 kr. p. p. (A N. Múzeum könyvtárában hiányzik a 6. füzet.)

67. Orvosi Tá.r. (Budapest.) A budapesti orvosegylet közös munkálatával szerk. és kiadták Bugát Pál és Flór Ferencz. Nyomt. Trattner-Károlyi. Megjelent hetenként egyszer 8-r. egy íven, Ára fél évre helyben 3 frt, postán 4 frt 24 kr. p. p. 1848. IV. folyamát jan. 1—jun. 25. = 26 szám 415 lap, jul. 2—decz. = 25 szám. X, 406 lap. Az év végén szétküldetett belőle a pesti postán 170 példány.

68. Öreg ABC vén emberek számára. (Győr.) Irta Vas Gereben. Nyom. Győrött. Megjelent 1848. márcz. és ápril hónapokban négy szám kis 4-r. egy íven. Győr megye 5000 példányt rendelt meg belőle. (A N. Múzeum könyvtárában csak az első szám van meg.)

69. Pénzügyi Levelek. (Budapest.) Megjelent belőle 1848. jun.—szept. hónapokban négy levél Landerer és Heckenastnál 8-r. 38 és 94 l. Ára 18 kr. p. p. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

70. Pesti Divatlap. (Budapest.) Kiadta és szerk. Vahot Imre. Nyom. Budán az egyetem betűivel. Megjelent hetenként egyszer 8-r. íven, márcz. 19, 21. és 26-án fél íven. Ára félévre helyben 5 frt, postán 6 frt p. p. 1848. jan. 1—jun. 25. = 28 szám 788 lap. A második félévben címét „Budapesti Divatlap“-ra változtatta.

71. Pesti Hírlap. (Budapest.) Kiadta Landerer Lajos. Szerk. Csengery Antal, ki 1848. máj. 16-tól b. Kemény Zsigmondal együtt szerkeszté a lapot az év végeig. 1849. jan. 3. Jókai Mór mint fő- és Szilágyi Sándor mint segédszerkesztő van megnevezve a lapon, jan. 23-án betiltatott; apr. 24-én esti 6 óraker ismét megjelent, az első lap, mely ekkor fehér alapon zöld és veres nyomással Pest népéhez szabad hangon szólt; apr. 25-én Obernyik vette át

Szilágyi Sándortól a lapot, míg a tulajdonképeni szerkesztő Jókai Mór megérkezett, ki máj. 1-től jul. 8-ig szerkesztette. Nyomatott Landerer és Heckenastnál. Megjelent 1848 elején hetenként négyszer ívrét másfél íven, márcz. 17-től hétfőt kivéve naponként egy íven. Ára félévre helyben 5 frt, postán hetenként kétszer küldve 6 frt 24 kr., négyszer 7 frt 12 kr., jul. 1-től helyben 6 frt 30 kr., postán hatszor küldve 8 frt, négyszer 7 frt 12 kr. 1848. jan. 2—márcz. 17. = 1011—1054 sz., márcz. 18—decz. 31. = 2—253 sz., 1849. jan. 3—23. = 254—370 szám 60 lap. apr. 24—jul. 8. = 271—333 szám, 218 lap. 1848 első felében 5000 előfizetője volt, decz. végén 2554 példány küldetett szét a pesti postán.

72. *Protestáns Egyházi és Iskolai Lap.* (Budapest.) Szerk. és kiadták Székács József és Török Pál. Nyomt. Landerer és Heckenast. Megjelent minden vasárnapon 4-r. két íven. Ára félévre helyben 3 frt 40 kr., postán 5 frt. 1848. VII. évf. jan. 2—decz. 31. = 79 szám 1690 hasáb. Az év végén szétküldetett belőle a pesti postán 316 példány. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

73. *Radical lap.* (Budapest.) Szerk. Mérei Mór, kiadó és szerkesztőtárs volt Rosti Zsigmond. Nyomt. Landerer és Heckenast. Megjelent hetenként hatszor ívrét egy íven. A pesti postán szétküldetett belőle 255 példány. Ára félévre 6 frt, egy óra 1 frt 20 kr. egyes szám 3 kr. p. p. 1848. jun. 1—jul. 16 = 37 szám 148 l. Az utolsó szám hibásan van jul. 15-el jelezve 16 helyett. A „Nép-elem“-mel egybe olvadt. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg a 32. szám.)

74. *Reform.* (Budapest.) Szerkesztők Nádaskai és Zerffi, kiadó-tulajdonos Emich Gusztáv. Nyom. a m. kir. egyetemi nyomdában Budán. Megjelent hetenként kétszer 4-r. egy íven, juliustól hétfőt kivéve mindennap fél íven. Ára fél évre helyben 5 frt, vidéken 6 frt, 1848. apr. 6—jun. 26. = 25 szám 202 lap és mutatvány-szám jun 4-ről jul. 1—aug 6. = 32 rendes és mutatvány szám 162 lap.

75. *Religio.* (Budapest.) Kath. politica-egyházi és irodalmi lap. Szerk. és kiadta Dánielik János. Nyomt. Lukács és társa. Megjelent hetenként háromszor 4-r. egy íven. Ára szept. 27-től decz. végeig helyben 2 frt 30 kr., vidéken 3 frt p. p. 1849. szept. 27—decz. 30. = 40 szám 348 l. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg az első 9 szám.)

76. *Religio és Nevelés.* Kath. egyházi folyóirat. (Budapest.) Szerk. és kiadta Somogyi Károly, július 2-tól Danielik János szerkesztette, nyomtatta Lukács és társa. Megjelent hetenként kétszer. „Egyházi Literaturai lap“ egyszer 4-r. egy íven; jul. 2-től a főlap háromszor jelent meg, a melléklap megszűnván. Ára fél évre helyben 5 frt, postán 6 frt. 1848. jan. 2—jun. 29. = 51 sz. 468 l. jul. 2—decz. 31. = 78 szám 616 l. 1849. jan. 2—apr. 22. = 40 szám 320 l.

77. *Republica.* (Budapest.) Szerk. Erdélyi János. Nyomt. és kiadta Lukács László. Megjelent hetenként hatszor nagy ívrét egy íven. Ára félévre helyben 8 frt, postán 9 frt 12 kr., egyes szám 6 kr. p. p. 1849. jun. 17—jul. 9. = 18 szám. 70 l.

78. *Szabadság.* Politikai hírlap. (Kolozsvár.) Szerk. Krizbay Miklós. Kiadta és nyomt. Tilts János. Megjelent hetenként hatszor 4-r. fél íven. Ára aug.—octoberre helyben 4 frt, postán 3 frt 60 kr. p. p., egyes szám 6 kr. váltóban. 1849. aug. 1—14. = 12 szám 48 l.

79. *Szabadság, Egyenlőség, Testvériség.* (Budapest.) Szerk. és kiadta Kocsis Imre. Nyomt. Kozma Vazul. Megjelent mindennap 4-r. fél íven. Egyes példány ára 3 kr. p. p. 1849. apr. 24—27. = 3 sz. 12 lap. (A N. Múz. könyvtárában nincs meg.)

80. *Szegedi Hírlap.* (Szeged.) Szerk. Havi és Szabó Mihály, kiadó-tulajd. Tóth Mihály. Nyomt. Grün János. Megjelent hetenként kétszer, szerdán és szombaton ívrét fél íven, jun.-tól 4-rét alakú fél íven. Ára félévre helyben 2 frt 30 kr., postán küldve 3 frt. 1849. máj. 1—jul. 27. = 33 szám. (A N. Múzeum könyvtárában csak az 1, 2, 16, 17, 30. és 31. szám van meg.)

81. *Székelly Hirmondó* (Kézdi-Vásárhely.) Szerk. Fogarasi János. Nyom. Bem József által a városnak, hős magaviseletért, ajándékozott táborig nyomdán Kézdi-Vásárhelyt. Megjelent hetenként kétszer kis 4-r. fél íven. Ára fél évre 2 frt ezüstben. 1849. jun. 7—17. = 4 szám. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

82. *Társalkodó.* (Budapest.) Szerk. Helmezy Mihály. Nyomt. Trattner-Károlyi. Megjelent 4-r. egy ives heti számokban mint a „Nemzeti Ujság“ melléklapja. 1848. XVII. évf. jan. 6—jun. 30. = 26 szám 203 lap. (A N. M. könyvtárában nincs meg.)

83. *Természetbarát.* (Kolozsvár.) Szerk. Berde Áron. Nyomt. a k. főtanoda betűivel. Megjelent hetenként kis 4-rét egy

íven. Ára fél évre 3 frt 12 kr. p. p. 1848. III. évf. jan. 1—jun. 29. = 26 szám 414 hasáb. A második félévben „Ipar és Természetbarát“ czimet vett fel. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

84. Tiszavidéki Ujság. (Szeged.) Szerk. és kiadta Molnár Pál. Nyomt. Grün János. Megjelent szerdán és szombaton 4-r. fél íven. Ára fél évre 2 frt 20 kr. 1849. jan. 1—márcz. 29. = 26 szám. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

85. Vasárnapi Ujság. Köszhasznu ismeretek terjesztésére. (Kolozsvár.) Szerk. és kiadta Brassai Samu. Nyom. az ev. ref. főiskola betűivel. Megjelent vasárnap kis 4-r. egy íven. 1848. XV. évf. jan. 2—jun. 10. = 710—733 számok, 434 hasáb. Uj folyam, jul. 2—nov. 9. = 38 szám 308 hasáb. Az uj folyam kissé nagyobb 4-r. papiron csinosabb kiállítással hetenként kétszer jelent meg. (A N. Múzeum könyvtárában nincs meg.)

A fentebbi lapokról, rövid átnézetben, szakszerűleg beosztva következő kimutatást adhatunk:

Politikai napilapok:

1. Budapesti Híradó. 1848. jan. 1—jul. 15. 723—888 sz.
2. Esti lapok. (Debreczen, Budapest.) 1849. febr. 22—jul. 7. = 83 és 26 sz.
3. Esti lapok. (Ludasy-féle.) 1849. apr. 30—máj. 8. = 8 sz.
4. Figyelmező. (Budapest, Pozsony.) 1848. jul. 19—decz. 27. 1849. jan. 21—apr. 21., jul. 2—aug. 1., nov. 13—decz. 30. = 70 és 142 sz.
5. Forradalom. (Szerk. Hatvani Imre és Magos Ernő.) 1848. decz. 29. = 1 sz.
6. Forradalom. (Szerk. Erdélyi Arthur.) 1849. jul. 10. és 11. = 2 sz.
7. Futár. 1849. jul. 1. = 1 sz.
8. Honvéd. (Kolozsvár.) 1848. decz. 28—1849. aug. 14. = 197 sz.
9. Jövő. 1848. decz. 1—28. = 23 sz.
10. Komáromi Értesítő. 1849. jan. 9—jul. 6. = 57, 4 és 73 sz.
11. Komáromi Lapok. 1849. jul. 11—okt. 1. = 68 szám.
12. Kossuth Hírlapja. 1843. jul. 1—decz. 31 = 157 sz.

13. Közlöny. 1848. jun. 8—decz. 31. 1849. jan. 14—aug. 11. = 203 és 165 sz.
14. Magyar Hirlap. 1849. nov. 15—decz. 30. = 39 sz.
15. Márczius Tizenötödike. (Budapest.) 1848. márcz. 19—decz. 30. 1849. jan. 2—4. apr. 24—jul. 6. = 247 és 67 sz.
16. Márczius Tizenötödike. (Debreczen.) 1849. febr. 14—máj. 31. = 1—44 46—92 sz.
17. Nép-Elem. 1848. jul. 1—szept. 23. = 71 sz.
18. Pesti Hirlap. 1848. jan. 2—decz. 31. 1849. jan. 3—23., apr. 24—jul. 8. = 1011—1054 és 2—333 sz.
19. Radicallap. 1848. jun. 1—jul. 16. = 37 sz.
20. Republica. 1849. jun. 17—jul. 9. = 18 sz.
21. Szabadság. (Kolozsvár.) 1849. aug. 1—14. = 12 sz.
22. Szabadság, Egyenlőség, Testvériség. 1849. apr. 24—27 == 3 szám.

Politikai hetilapok:

1. Alföldi Hirlap. (Debreczen.) 1848. jul. 2—decz. 31. 1849. jan. 3—jun. 28. = 53 és 67 sz.
2. Arad. 1848. jul. 1—decz.
3. Brassói Lap. 1849. apr. 16—jun. 18. = 19 sz.
4. Brassói Magyar Ujság. 1848 vagy 49-ben.
5. Debreczeni Lapok. 1849. febr. 27—apr. 4. = 9 sz.
6. Ellenőr. (Kolozsvár.) 1848. május 2—nov. 14. = 111 sz.
7. Erdélyi Hiradó. (Kolozsvár.) 1848. jan. 1—máj. 30. = 314—374 sz.
8. Hadi Lap. (Csik-Szereda.) 1849. máj. 28—jun. 25. = 6 sz.
9. Jelen. (Kolozsvár.) 1848. apr. 14—máj. 9. = 30—37 sz.
10. Jelenkor. 1848. jan. 2—jun. 29. = 76 sz.
11. Kolozsvári Hiradó. 1848. jun. 1—nov. 10. = 94 sz.
12. Köztársasági Lapok. 1848. okt. 11—nov. = 12 sz.
13. Magyar Őr. 1849. jan. 26—márcz.
14. Mult és Jelen. (Kolozsvár.) 1848. jan. 2—april 11. = 29 szám.
15. Munkások Ujsága. 1848. apr. 2—decz. 29. = 33 és 26 sz.
16. Nemzeti. 1848. máj. 2—decz. 31. = 199 sz.
17. Nemzeti Ujság. 1848. jan. 2—apr. 30. = 618—687 sz.
18. Nép barátja. (Budapest, Debreczen.) 1848. jun 4—decz. 24. 1849. jan. 16—jun. 30. = 30 és 24 sz.

19. Reform. 1848. apr. 6—aug. 6. = 25 és 36 sz.
20. Szegedi Hirlap. 1849. május 1—jun. 27. = 33 sz.
21. Székely Hirmondó (Kézdi-Vásárhely.) 1849. jun. 7—17.
= 4 sz.
22. Tiszavidéki Ujság. (Szeged.) 1849. jan. 1—márcz. 29. =
26 szám.

Szépirodalmi lapok:

1. Budapesti Divatlap. 1848. jul. 5—decz. 24. = 25 sz.
2. Életképek. 1848. jan. 2—decz. 31. = 28 és 28 sz.
3. Honderű. 1848. jan. 8—apr. 2. = 13 sz.
4. Hölgyfutár. 1849. nov. 5—decz. 31. = 39 sz.
5. Kis Követ. (Kolozsvár.) 1848. jan. 2—febr. 6. = 6 sz.
6. Pesti Divatlap 1848. jan. 1—jun. 25. = 28 sz.

Humorisztikus lap:

- Charivari. 1848. jun. 15. jul. 1—szept. 21. = 25 rendes és
1 mutatóv. szám.

Egyházi és iskolai lapok:

1. Egyházi Literaturai Lap. 1848. január 2—junius 25. =
20 szám.
2. Kathol. Iskolai Lap. 1849. jan. 2—jun. 26. = 24 sz.
3. Kathol. Néplap. 1848. jul. 6—decz. 27. 1849. febr. 1—máj.
31. = 26 és 22 sz.
4. Protestans Egyházi és Iskolai Lap. 1848. jan. 2—decz. 31.
= 79 sz.
5. Religio. 1849. sept. 27—decz. 30. = 40 sz.
6. Religio és Nevelés. 1848. jan. 2—decz. 31. 1849. jan. 2—
apr. 22. = 51, 78 és 40.

Szaklapok.

1. Csiki Gyutacs. (Csik-Szereda) 1849. jun. = 3 sz.
2. Gazdasági Lapok. 1849. jan. 1—jul. 1. = 26 sz.
3. Gyógyszerészi Hirlap. 1848. aug. 25—nov. 15. = 7 sz.
4. Hetilap. 1848. jan. 4—apr. 28. = 33 sz.
5. Ipar és Természetbarát. (Kolozsvár.) 1848. július 2—nov. 9.
= 38 sz.
6. Közügyvéd. 1848. május 2—19. = 6 sz.

7. Magyar Gazda. 1848. jan. 5—sept. 21. és decz. 7. = 57 és 23 sz.
8. Nemzetőr. 1848. jul. 5—decz. 21. = 25 sz.
9. Orvosi Tár. 1848. jan. 1—decz. = 26 és 25 sz.
10. Természetbarát. (Kolozsvár.) 1848. január 1—június 29. = 26 sz.

Vegyes tartalmú lapok:

1. Ábrázolt Folyóirat. (Kassa.) 1848. jan. 1—márcz. 20. = 12 szám.
2. Aradi Hirdető. 1848. jan. 1—1849. jun. 30. = 33 és 26 sz.
3. Debreczen-Nagyváradai Értesítő. (Debreczen.) 1848. jan. 2—1849. decz. 30. = 57, 56 rendes és 8 rendk. szám.
4. Hazánk. (Győr.) 1848. jan. 1—aug. 10. = 155—230 és 18 szám.
5. Hon és Külföld. (Kolozsvár.) 1848. jan. 2—május 9. = 37 szám.
6. Képes Ujság. (Kassa.) 1848. márcz. 24—deczember 30 = 13—49 sz.
7. Kolozsvári Hetilap. 1848. jan.—apr.
8. Miskolci Értesítő. 1848. jan. 1—decz. 31 1849. = 57 és néhány szám.
9. Társalkodó. 1848. jan. 6—jun. 30. = 26 sz.
10. Vasárnapi Ujság. (Kolozsvár.) 1848. jan. 2—okt. 26. = 709—734 és 34 sz.

Folyóiratok:

1. Alföldi Csaták. (Szeged.) 1848.
2. Ausztriai Kormánylap. 1849. nov. 1—decz. 31. = 10 sz.
3. Erdélyi Protestans Egyházi Beszédek Tára. 1848. = 2 (utolsó) füzet.
4. Forradalom. (Táncsics-féle.) 1849. jun. = 4 ív.
5. Honi Irodalmi Hirdető. 1848. jan.—decz. = 12 sz.
6. Magyar Académiai Értesítő. 1848. jan.—márcz. = 3 sz.
7. Nevelési Emléklapok. 1848. = 6. és 7. füz.
8. Öreg ABC vén emberek számára. (Győr.) 1848. márcz.—apr. = 4 sz.
9. Pénzügyi Levelek. 1848. jun.—szept. = 4 levél.

A márcziusi napok előtt megjelent magyar nyelven: politikai hetilap 6, szépirodalmi 4, egyházi és iskolai lap 3, szaklap 4, vegyes tartalmú 9, folyóirat 4; összesen 30. — 1848. júniusban: politikai napilap 6, politikai hetilap 8, szépirodalmi 2, egyházi 3, szaklap 4, vegyes 7, folyóirat 2; összesen 32. — 1848. decemberben; politikai napilap 8, hetilap 6, szépirodalmi 1, egyházi 3, szaklap 3, vegyes 4, folyóirat; 1 összesen 26. — 1849. márcziusban: politikai napilap 6, politikai hetilap 5, egyházi 2, szaklap 1, vegyes 2; összesen 16. — 1849. július 11-én megszűnt az egyetlen magyar lap Budapesten a „Forradalom“, ez időtől fogva szept. 27-ig, midőn a „Religio“ megjelent, nem volt magyar lap a fővárosban; aug 14-ke után, midőn a „Honvéd“ is megszűnt, a „Komáromi Lapok“ és a „Debreczen-Nagyváradai Értesítő“ járt; a magyar korona területén; okt. 1. után az utóbbi és a „Religio“ járt, mígnem nov. 13-án a „Figyelmező“, 15-én a „Magyar Hirlap“ és „Hölgyfutár“ keletkezett s volt ekkor öt lapunk.

Legújabbán a kolozsvári „Hölgyfutár“-ban olvastam, hogy a Székelyföldön a szabadságharc alatt „Brassói Magyar Ujság“ cím alatt is jelent volna meg hirlap, melyet Köpe János szerkesztett, vajjon megjelent-e és mely időközben, nem tudom, mert eddig biztos adataim nincsenek róla.

Végül meg kell jegyezni, hogy több lapnak programját közölvén a hirlapok, azokat nem egyszer mint megjelent lapokat emlegették, de eddig tudtommal egy számuk se került napfényre, ilyenek: 1848. júliusban a „Törvényhozási és Törvénykezési Lapok“. (meg). 1849. júliusban a „Budapesti Divatlap“, „Nővilág“ és „Való“.

1848- és 49-ben megjelent összesen a „Brassói Magyar Ujság“-gal együtt 14 városban 86 hirlap és folyóirat.

(A német és egyéb nyelveken megjelent hirlapokról, a jövő számban.)